

SPLETN KO

LETNO POROČILO 2020



Sofinancira
Evropska unija



KAZALO

4 | DELOVANJE PRIJAVNE TOČKE

9 | POSNETKI SPOLNIH ZLORAB OTROK

27 | SOVRAŽNI GOVOR

KDO SMO?

Spletno oko uporabnikom interneta omogoča anonimno prijavo sovražnega govora in posnetkov spolnih zlorab otrok na internetu. Prizadeva si za **omejevanje gradiv s spolnimi zlorabami otrok** in **sovražnega govora** na internetu ter s tem za varnejšo uporabo spleta. V ta namen sodeluje s **slovensko policijo**, mednarodno organizacijo **INHOPE**, ponudniki spletnih storitev, spletnimi portali in drugimi organizacijami.

Prijavna točka Spletno oko je ena izmed treh komponent **Centra za varnejši internet**, ki deluje pod okriljem Univerze v Ljubljani, Fakultete za družbene vede, mreže ARNES, Zveze prijateljev mladine Slovenije in Zavoda MISSS (Mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije). Ustanovljena je bila septembra 2006, prijave pa sprejema od leta 2007.



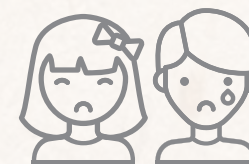
Kako lahko prispevam k zmanjšanju obsega škodljivih vsebin na internetu?

PRIJAVI POSNETKE SPOLNIH ZLORAB OTROK IN SOVRAŽNI GOVOR!
WWW.SPLETNO-OKO.SI

Zaradi obsežnosti interneta pristojni organi sami ne morejo zaznati vseh kršitev, zato je vsaka prijava domnevno nezakonite vsebine pomemben korak k njeni odstranitvi, sankcioniranju storilca in zagotavljanju pomoči žrtvam.
 Prijava je anonimna.

2020 V ŠTEVILKAH

OBRAVNAVA PRIJAV POSNETKOV SPOLNIH ZLORAB OTROK

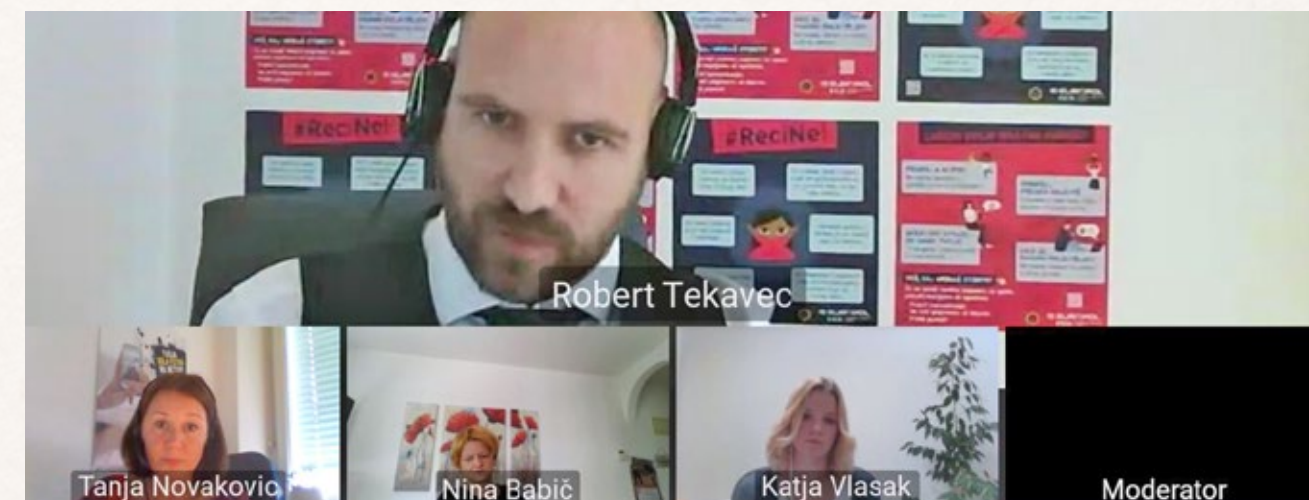


Število prejetih	Število domnevno nezakonitih
856	539

OBRAVNAVA PRIJAV SOVRAŽNEGA GOVORA



Število prejetih	Število domnevno nezakonitih
2268	67



OZAVEŠČANJE

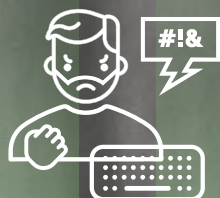
Več kot 600 udeležencev 10. posveta E-zlorabe iz vrst policije, sodišč, socialnih služb, nevladnih organizacij, šolstva in drugih področij. Posvet je prvič potekal prek spleta.

OBRAVNAVA PRIJAV V 2020



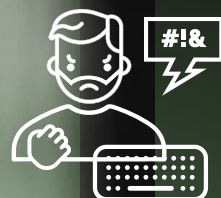
UPORABNIK_CA SPLETA

Uporabnik spleta odda anonimno prijavo domnevnega sovražnega govora ali posnetkov spolnih zlorab otrok na spletni strani prijavne točke Spletno oko ali prek gumba na katerem od partnerskih spletnih portalov.



PRIJAVNA TOČKA

Usposobljeni sodelavec Spletnega očesa pregleda vsebino in oceni, ali so v njej prepoznavni zahtevani elementi kršitev Kazenskega zakonika RS. V tem primeru prijavo posreduje naprej policiji.



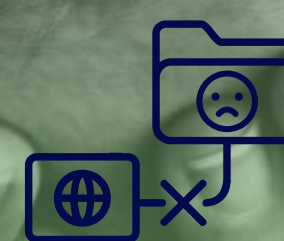
POLICIJA & BAZA INHOPE

Če gre za kršitve na slovenskih strežnikih, jih nadalje obravnava slovenska policija. Posnetke spolnih zlorab otrok na tujih strežnikih Spletno oko prijavi v bazo ICCAM združenja prijavnih točk INHOPE in slovenski policiji, ta pa obvešča Interpol.



PONUDBNIK GOSTOVANJA

Slovenska policija in Spletno oko ali organi pregona in prijavne točke v drugih državah sprožijo ukrepe za čim hitrejšo odstranitev sporne vsebine pri ponudniku gostovanja.



ODSTRANITEV SPORNE VSEBINE

Za čim hitrejšo odstranitev posnetka spolne zlorabe otroka je ključno globalno sodelovanje prijavnih točk, organov pregona in ponudnikov gostovanja.

POSNETKI SPOLNIH
ZLORAB OTROK



KAJ SO POSNETKI SPOLNIH ZLORAB OTROK?

Kaznivo dejanje prikazovanja, izdelave, posesti in posredovanja pornografskega gradiva opredeljuje

176. ČLEN KAZENSKEGA ZAKONIKA REPUBLIKE SLOVENIJE,

ki se nanaša na namerno dostopanje do pornografskega ali drugačnega seksualnega gradiva, ki vključuje mladoletne osebe in prikazuje nedvoumno spolno dejanje.

Posnetek spolne zlorabe otroka je:

- gradivo, ki slikovno prikazuje otroka (osebo, mlajšo od 18 let), ki sodeluje v nedvoumnem spolnem dejanju, oziroma osebo, za katero se zdi, da je otrok in
- realistična podoba neobstoječega otroka v nedvoumnem spolnem dejanju.

Namen preiskovanja posnetkov spolnih zlorab otrok je:

- identificirati in sankcionirati storilca spolne zlorabe,
- identificirati in zaščititi žrtev spolne zlorabe in
- onemogočiti dostop do spornega gradiva.

Posnetki spolnih zlorab otrok so v laični javnosti pogosto poznani pod izrazom »otroška pornografija«, vendar se ta nekdanj razširjeni izraz danes zaradi neustreznega prizvoka ne uporablja več. Takšne kršitve zato opisujemo z ustreznjšim izrazom **»posnetki spolnih zlorab otrok«**.

Vsakršna spolna aktivnost, ki vključuje otroke, pomeni njihovo zlorabo, saj ti (legalno) niso zmožni sporazumno in prostovoljno sodelovati pri spolnih dejanjih. Pornografija po drugi strani označuje gradiva s sporazumnimi spolnimi odnosi, ki so na voljo javnosti, in so kot taka vedno bolj normalizirana. Izraz otroška pornografija posledično lahko pripomore k razumevanju spolne zlorabe otroka kot trivialne ali celo

legitimne ter daje občutek, da otrok v dejanjih sodeluje sporazumno. To zanemarija dejstvo, da so otroci na posnetkih žrtve kaznivih dejanj in jih je tako treba tudi obravnavati.

Vse vsebine, ki jih uporabniki prijavijo na Spletno oko, ne ustrezajo pravnim kriterijem za določitev teh kot kaznivih, saj lahko na primer prikazujejo polnoletno osebo ali otroke, ki niso udeleženi v nedvoumih spolnih dejanjih ali položajih. V teh primerih prijav praviloma ne posredujemo policiji.

Zavedati pa se moramo, da se tudi tovrstni posnetki pogosto uporabljajo v sporne namene ali se širijo brez dovoljenja, zato previdnost pri objavi fotografij na družbenih omrežjih in drugje na internetu nikoli ni odveč.

KAKO LAHKO OTROK POSTANE ŽRTEV?

► FIZIČNA SPOLNA ZLORABA

Pogosto posnetke spolnih zlorab posname storilec fizične spolne zlorabe otrok. To je največkrat oseba, ki jo otrok pozna in ji zaupa ali pa se je boji, zato zloraba večinoma ostane neodkrita. Na internetu posnetke nato objavi zaradi ekonomskih ali drugih lastnih interesov.

► SEKSTING

O zlorabi govorimo tudi takrat, ko mladostnik sam posname **seksualno eksplicitne fotografije ali posnetke**, jih deli z osebo, ki ji zaupa, ta pa to zlorabi in grozi z objavo na spletu ali to dejansko uresniči. T. i. **seksting** lahko iz sprva prostovoljne izmenjave fotografij **preide v zlorabo, grožnje, izsiljevanje** za vedno več posnetkov ali celo za usluge v živo.

Pogosto otrok nevede komunicira s kriminalno organizacijo, ki ga prepriča v seksting, poslanemu posnetku pa praviloma sledi izsiljevanje za denar.

► SPLETNI GROOMING

Storilec, navadno starejši, a **z lažno identiteto najstnika**, lahko do otrok dostopa prek **družbenih omrežij ali klepetalnic** in jim namenja pozornost, laska, daje darila. Otrok mu zaupa, saj se ne zaveda tveganj in ne razume spolnosti in namenov odraslih, kar pa lahko vodi v spolne zlorabe prek spleta ali v živo.

KAKO UKREPATI?

Objava intimnega posnetka na spletu je za otroka tako v trenutku objave kot tudi v prihodnosti grozljiva izkušnja, ki ga čustveno prizadene. Občuti lahko sram, strah, ponižanje, samoobtoževanje ter družbeno izključenost. Zaznamuje ga lahko za celo življenje.

Ob sumu, da je otrok žrtev zlorabe na internetu, se za pomoč pri ukrepanju in odstranjevanju gradiva obrnite na najbližjo **policijsko postajo** ali na **prijavno točko Spletno oko**.

Na enak način ukrepajte, če opazite domnevno sporno gradivo, na katerem so prisotne osebe, ki bi lahko bile mladoletne, saj gre lahko za žrtve, ki jih je potrebno zaščititi.

Več nasvetov o tem, kako ukrepati v takšnih primerih, lahko pridobite na naši spletni strani, v zavihku **E-zlorabe**.

NA POSNETKU BI LAHKO BIL
VAŠ OTROK!

NE ODLAŠAJTE S PRIJAVO!

POSNETKI SPOLNIH ZLORAB OTROK V 2020



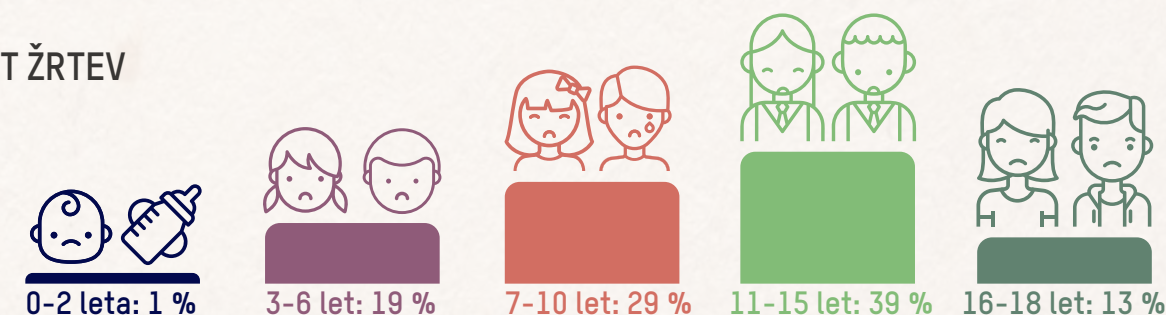
Tipična žrtev na posnetkih spolnih zlorab otrok v letu 2020



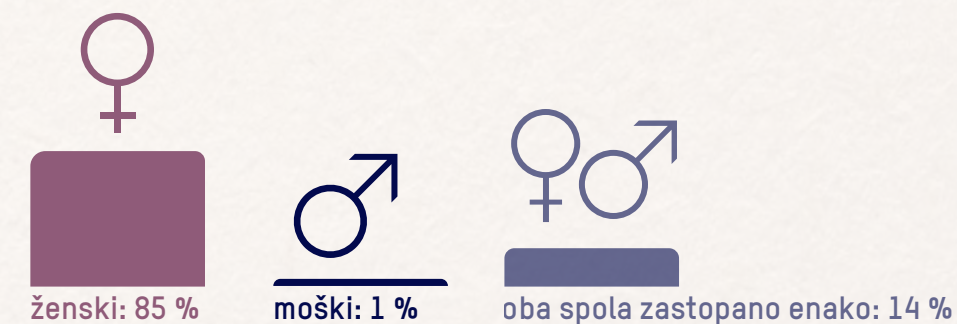
ŽRTVE NA POSNETKIH SPOLNIH ZLORAB OTROK V LETU 2020

Podatki se nanašajo na prijave posnetkov spolnih zlorab otrok, ki smo jih posredovali organom pregona in pri katerih je bilo mogoče izvesti kategorizacijo (n = 144).

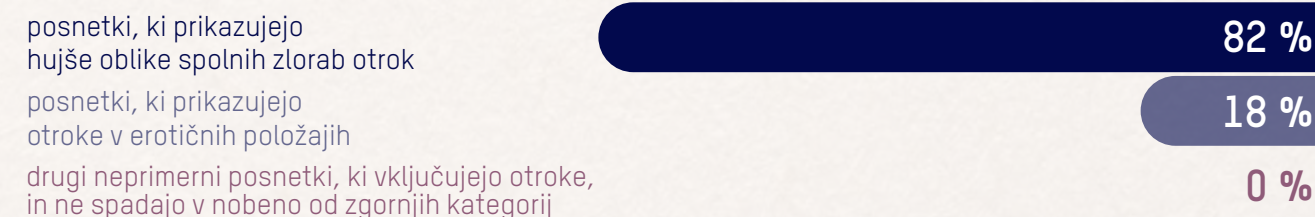
STAROST ŽRTEV



SPOL ŽRTEV

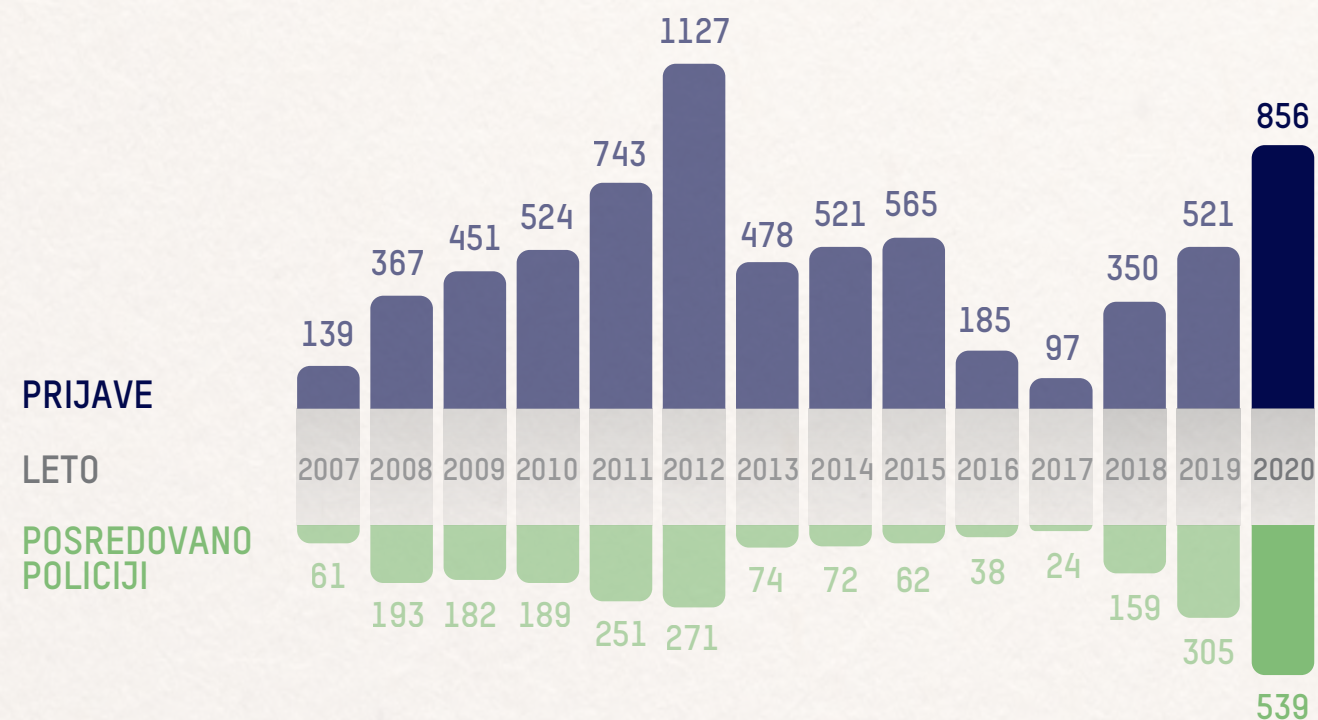


KATEGORIJE SPORNIH POSNETKOV:



POSNETKI SPOLNIH ZLORAB OTROK SKOZI LETA

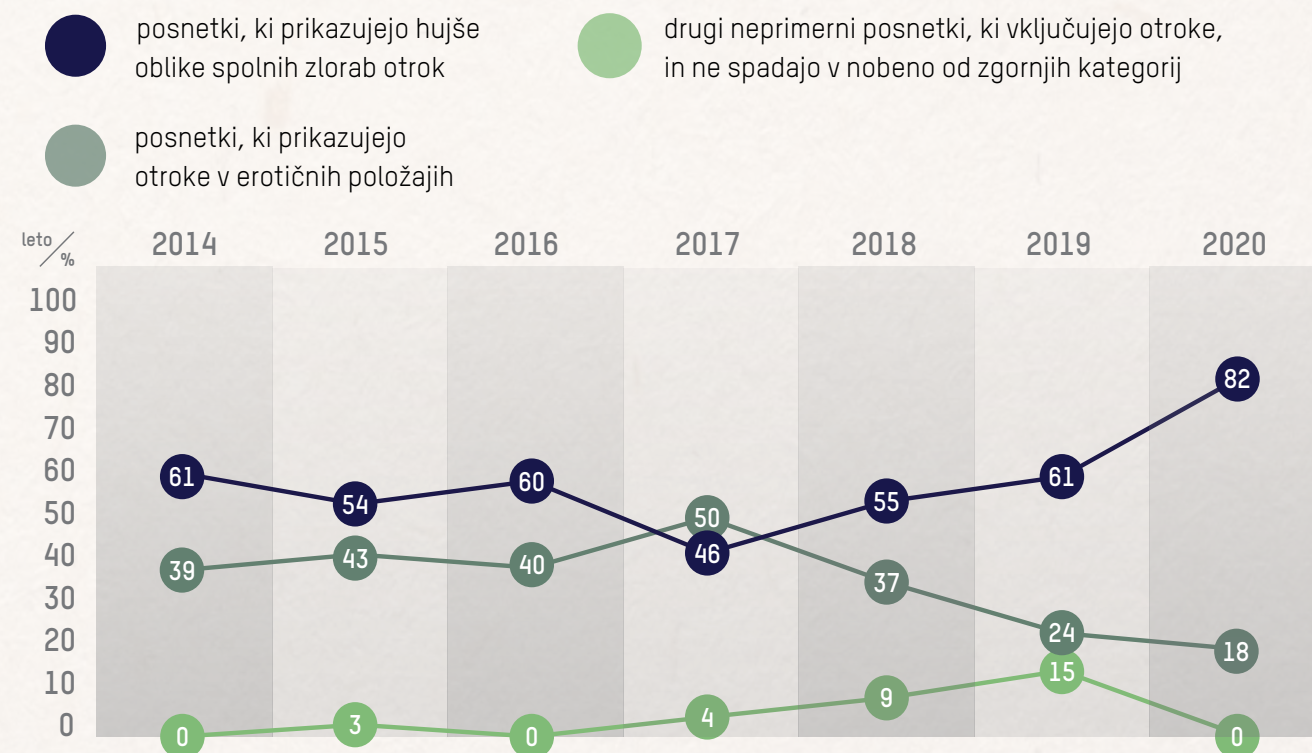
Trendi prijav posnetkov spolnih zlorab otrok od 2007 do 2020



Število prijav na prijavno točko Spletno oko je v letu 2020 **naraslo že tretje leto zapored**. Lani je na policijo posredovala tudi največ primerov sumov kršitev 176. člena KZ-1 v 14 letih delovanja.

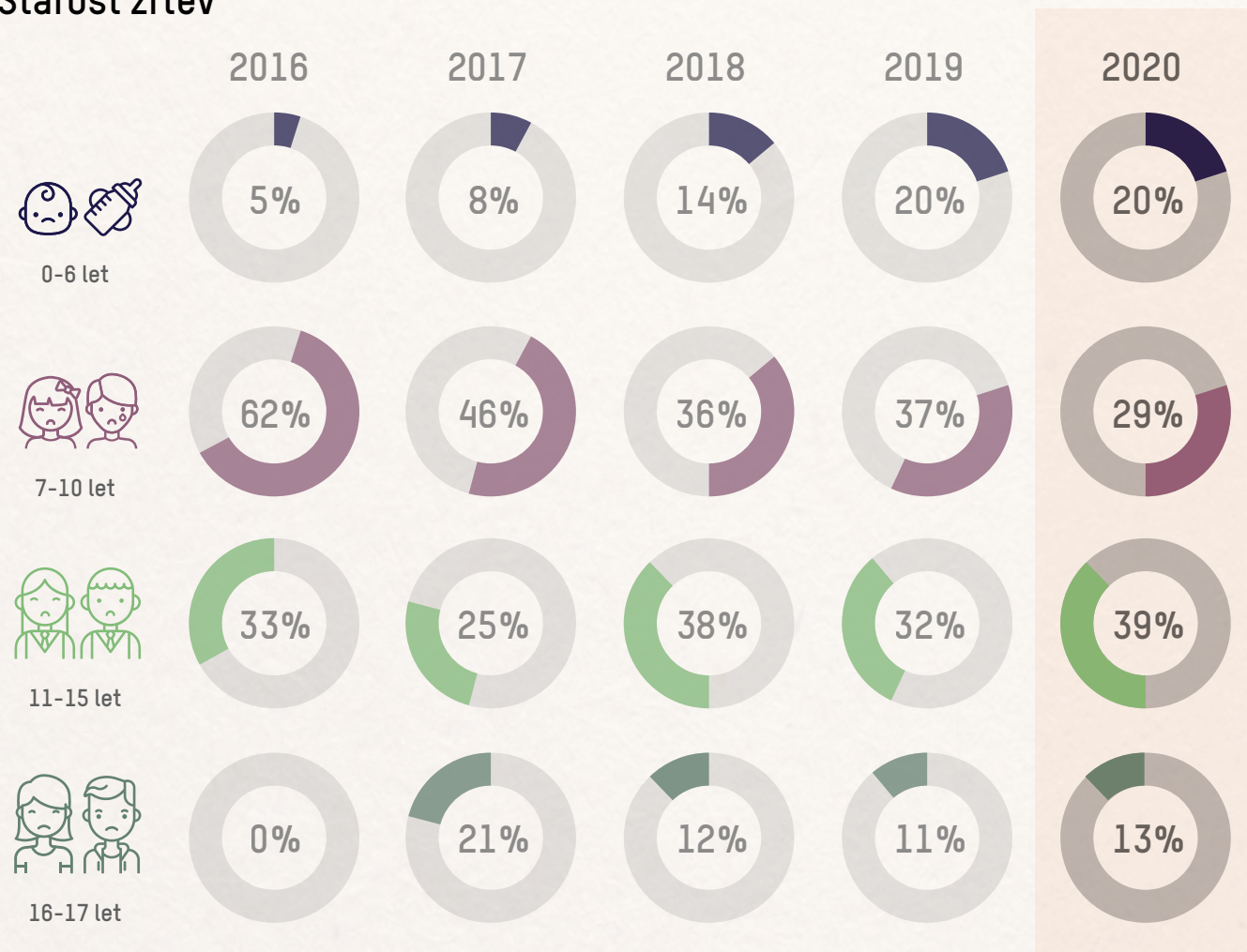
Opomba: Vsota deležev zaradi zaokroževanja ne znaša vedno 100 odstotkov.

Kategorije domnevno nezakonitih posnetkov (v odstotkih)



V letu 2020 smo na prijavni točki obravnavali **doslej najvišji delež posnetkov, ki so prikazovali hujše oblike spolnih zlorab otrok**.

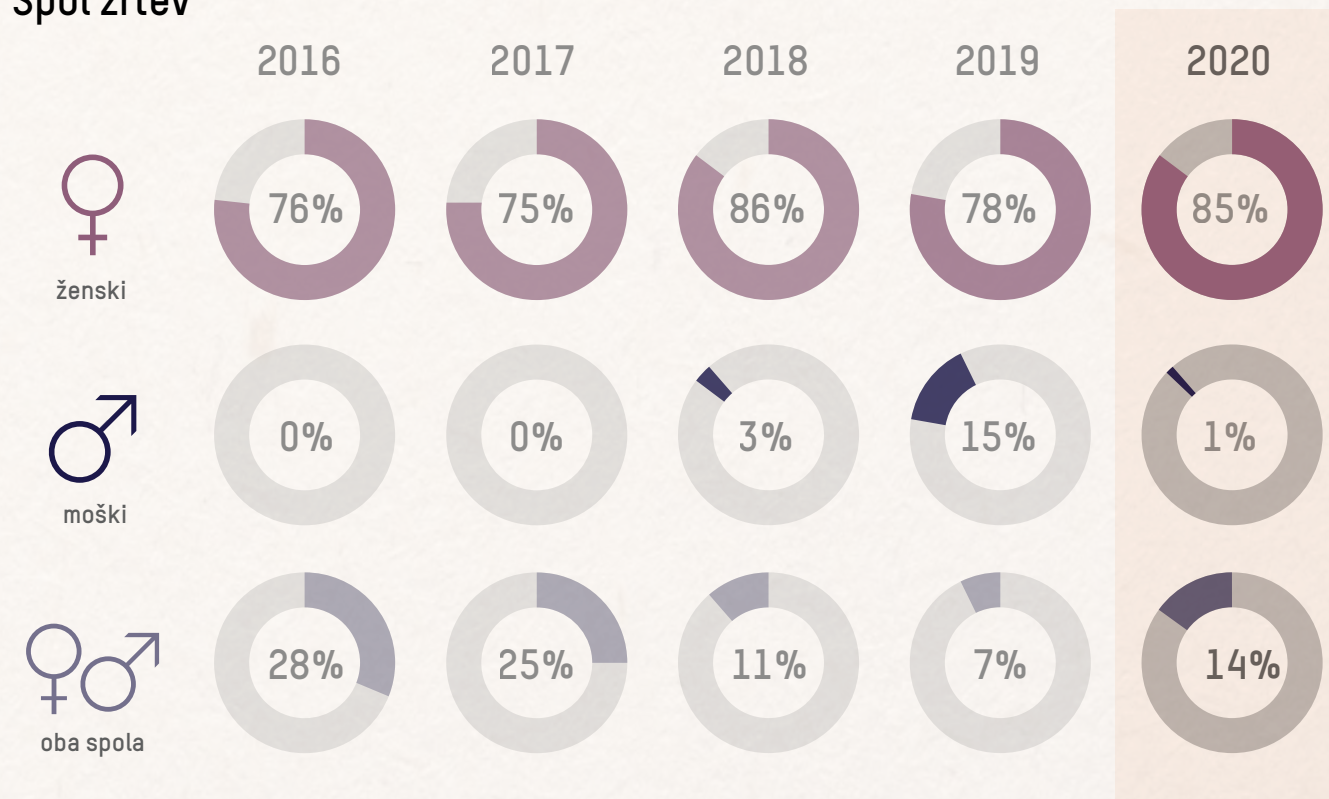
Starost žrtev



V letu 2020 je ostal **delež posnetkov z najmlajšimi žrtvami** v primerjavi z letom poprej **nespremenjen**, nekoliko pa se je **povečal delež žrtev višje starosti**.

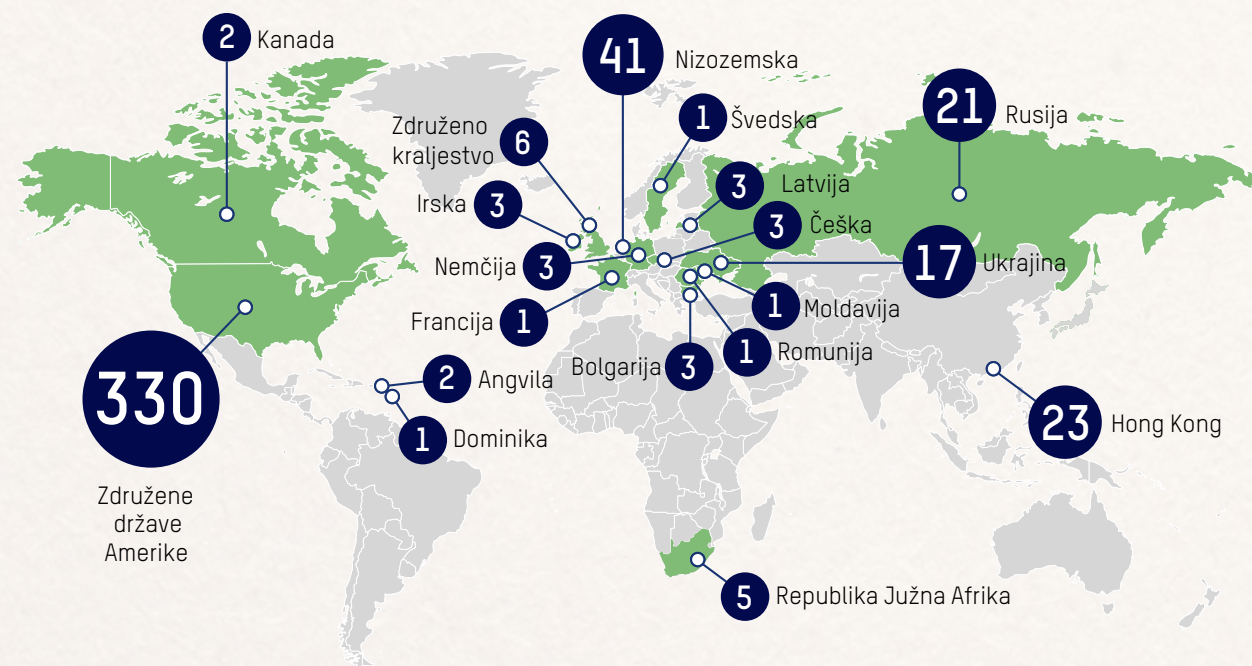
Opomba: Vsota deležev zaradi zaokroževanja ne znaša vedno 100 odstotkov.

Spol žrtev



Na posnetkih spolnih zlorab **kot žrtve prevladujejo deklice**. V letu 2020 se je **občutno povečal delež posnetkov**, na katerih so bile **žrtve obeh spolov**.

Gostovanje posnetkov spolnih zlorab otrok, prijavljenih na prijavno točko spletno oko v letu 2020



Največ povezav s posnetki spolnih zlorab otrok, ki so bile prijavljene na Spletno oko, je gostovalo na strežnikih v **Združenih državah Amerike (330 primerov)**. Od evropskih držav je bila na prvem mestu **Nizozemska z 41 primeri**, za njo pa **Hong Kong s 23-imi primeri**. Skupno **72** povezav je gostovalo na strežnikih na neznanih lokacijah.

10. posvet E-zlorabe otrok (22. september 2020)

Spletno oko, Center za varnejši internet Slovenije, Uprava kriminalistične policije Generalne policijske uprave in Združenje za informatiko in telekomunikacije pri Gospodarski zbornici Slovenije so organizirali že 10. posvet E-zlorabe otrok, ki je prvič potekal prek interneta. Cilj posvetov je poglobiti znanje o problematiki zlorab otrok na internetu z namenom učinkovitejše obravnave teh primerov v praksi.

Anton-Toni Klančnik, ki na Europolu v okviru Evropskega centra za kibernetko kriminaliteto deluje kot specialist za zaščito otrok, je v uvodnem nagovoru izrazil zadovoljstvo, da je posvet postal vseslovensko stičišče strokovnjakov najrazličnejših poklicev ter da se vselej potrjuje, kako zelo pomembno je sodelovanje na obravnavanem področju.

Robert Tekavec, vodja Oddelka za mladoletniško kriminaliteto na Upravi kriminalistične policije, je skozi praktične primere prikazal realne in sodobne nevarnosti, ki lahko doletijo praktično vsakega otroka.

Storilci spolnih zlorab so po njegovih besedah manipulatorji, večji uporabe tehnologije, ki se predstavljajo z lažno identiteto.

Strokovna delavka na Centru za socialno delo Maribor Katja Vlasak je predstavila delo centra za socialno delo pri obravnavi žrtev in storilcev spletnega nasilja med mladimi. Razvojne posebnosti obdobja, v katerem so obravnavani mladostniki, po njenih besedah predstavljajo dodaten rizičen dejavnik.

Svetovalna delavka na Osnovni šoli Martina Konšaka Nina Babič je ugotavljala, kakšen naj bi bil in kakšen je v praksi način naslavljanja e-zlorab v šolstvu ter kdaj je v postopek smiselno vključiti centre za socialno delo ali policijo. Odrasle je spodbudila, da se tem temam ne izogibajo.

Posveta se je udeležilo prek 150 zaposlenih iz policije ter več kot 450 udeležencev iz vrst tožilstev, sodišč, socialnih služb, nevladnih organizacij in šolstva in drugih organizacij, ki lahko s skupnimi močmi pripomorejo k učinkovitejšemu boju proti spolnemu izkoriščanju otrok.

Posnetek posveta je na voljo [na tem naslovu](#).

INHOPE IN SISTEM ICCAM – KAKO LAHKO PRIJAVA NEKOMU REŠI ŽIVLJENJE

ICCAM je mednarodni prijavni sistem za prijavo in analizo posnetkov spolnih zlorab otrok. V sodelovanju z Interpolom omogoča primerjanje večjega števila posnetkov, s čimer organi pregona ugotavljajo, ali se na različnih **posnetkih pojavlja isti otrok**. S tem se preprečuje nepotrebno večkratno pregledovanje vsebin in omogoča **lažjo identifikacijo žrtev**.

Vsak nov posnetek iste žrtve lahko namreč policiji služi kot manjkajoči kos sestavljanke, s katerim si pomaga pri preiskovanju primera, **ugotavljanju identitete in lokacije zlorabljenega otroka**. Na podlagi takšnih primerjav posnetkov so pristojni organi v preteklosti že uspešno identificirali in rešili žrtve zlorab. Zato je **vsaka prijava sporne vsebine pomembna**, saj lahko prispeva k pridobivanju ključnih dokazov.

Statistika ICCAM

(VIR: [LETNO POROČILO INHOPE ZA LETO 2020](#))

Delo, ki so ga članice omrežja INHOPE opravile v letu 2020:



93 % žrtev na posnetkih je bilo deklic



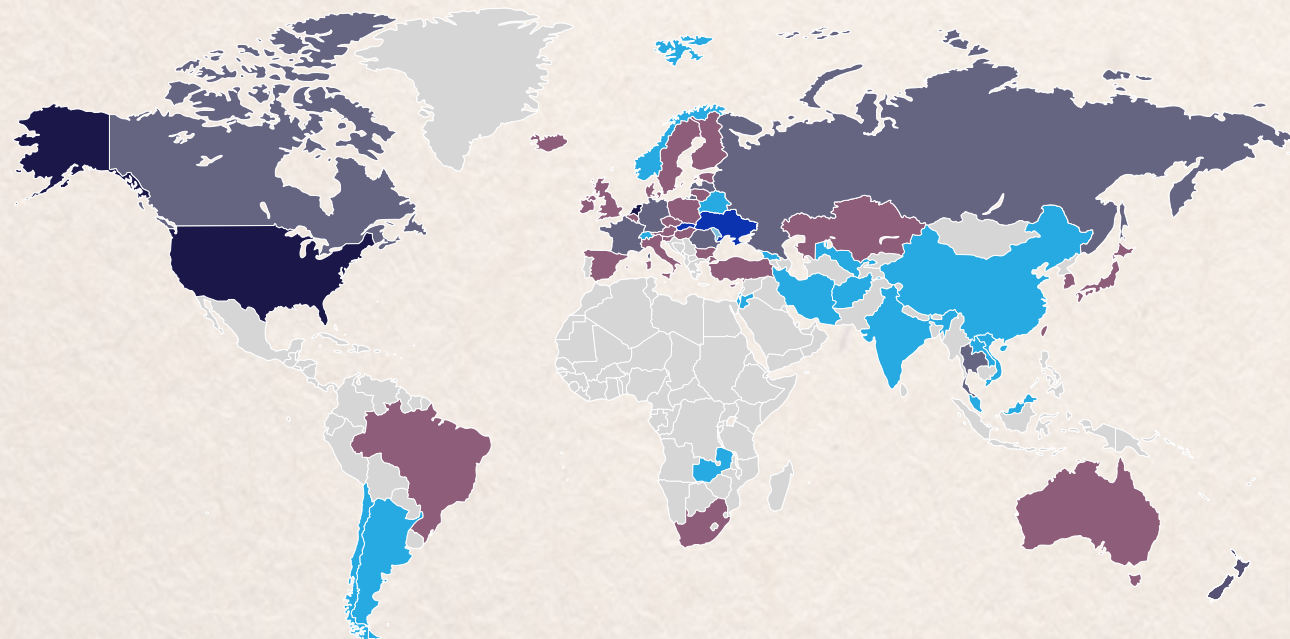
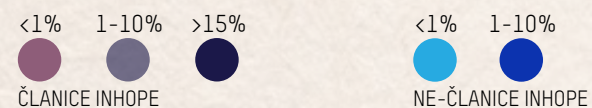
76 % otrok na posnetkih je bilo mlajših od 14 let



74 % pregledanih vsebin je bilo odstranjenih v manj kot 3 dneh

Gostovanje posnetkov spolnih zlorab otrok, zaznanih v vseh članicah INHOPE v letu 2020

(VIR: [LETNO POROČILO INHOPE ZA LETO 2020](#))



Posnetki spolnih zlorab otrok, obravnavani na evropski ravni, so v letu 2020 v največjem deležu gostovali na strežnikih na **Nizozemskem (kar 94 % posnetkov, lociranih v Evropi)**, sledijo **Nemčija, Latvija, Romunija in Luksemburg (vsaka država je gostovala po 1% posnetkov)**. Na globalni ravni so poleg Nizozemske največ posnetkov gostovale **Združene države Amerike (prek 15 %)**.



SOVRAŽNI GOVOR



KAJ JE SOVRAŽNI GOVOR?

Evropska komisija proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) definira sovražni govor kot **zagovarjanje, promocijo ali spodbujanje zaničevanja, sovraštva ali poniževanja osebe oz. skupine**, vključno z nadlegovanjem, žaljenjem, negativnim stereotipiziranjem, stigmatizacijo ali grožnjo osebi ali skupini, **na podlagi osebnih okoliščin ali statusa**, kot na primer:

- narodnost,
- rasa ali etnično poreklo,
- versko ali drugo prepričanje,
- spol,
- zdravstveno stanje,
- jezik,
- spolna usmerjenost,
- invalidnost,
- starost,
- gmotno stanje,
- izobrazba,
- družbeni položaj in druge.

Sovražni govor je izražanje mnenj in idej, ki so po svoji naravi **diskriminatorne** (ksenofobične, rasistične, homofobične in podobno) in temeljijo na prepričanju, da so nekateri ljudje zaradi svojih osebnih okoliščin manjvredni. Takšna komunikacija razčloveči tiste, proti katerim je usmerjena, ter jih poniža, prestraši ali proti njim spodbudi nasilje.

Sovraštvo je lahko izraženo z **govorno, pisno ali nebesedno komunikacijo**, na primer s paradami, trakovi, simboli, pa tudi slikami in videi.

Besede, katerih namen je poniževati, razčlovečiti, odvzeti dostojanstvo, postaviti v podrejen položaj, vplivajo na to, kakšen položaj v družbi bodo imeli ljudje, proti katerim so usmerjene, kako bodo živeli, kako bodo z njimi ravnali drugi ljudje in nenazadnje, kako bodo razumeli sebe.





Kaznivo dejanje
javnega spodbujanja
sovraštva, nasilja in
nestrpnosti definira

297. ČLEN
KAZENSKEGA
ZAKONIKA
REPUBLIKE
SLOVENIJE

OBRAVNAVA SOVRAŽNEGA GOVORA NA PRIJAVNI TOČKI

Obraznava prijav domnevno nezakonitega sovražnega govora na prijavi točki Spletno oko temelji na **297. členu slovenskega Kazenskega zakonika**, ki prepoveduje javno spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti z ogrožanjem ali motenjem javnega reda in miru oziroma z uporabo grožnje, zmerjanja ali žalitev. Pri obravnavi prijav upoštevamo pravno prakso na področju pregona sovražnega govora, ki se v Sloveniji še oblikuje.

Vrhovno državno tožilstvo je 27 .2. 2013 podalo smernice, na podlagi katerih **sovražni govor ne more biti kazniv, če v posledici ravnanja ni prišlo do ogrožitve ali motenja javnega reda in miru**. A Vrhovno sodišče je s sodbo I Ips 65803/2012 z dne 4. 7. 2019 sporočilo,

da "v primerih, ko je bilo dejanje storjeno z uporabo grožnje, zmerjanja ali žalitev, če so podani ostali zakonski znaki za obstoj kaznivega dejanja, **ni treba, da bi zaradi takega storilčevega ravnanja prišlo tudi do potencialnega ogrožanja javnega reda in miru.**" Po mnenju Vrhovnega sodišča to kaznivo dejanje namreč ne varuje le javnega reda in miru, temveč tudi človekovo dostojanstvo, ki ima v demokratični družbi poseben pomen.

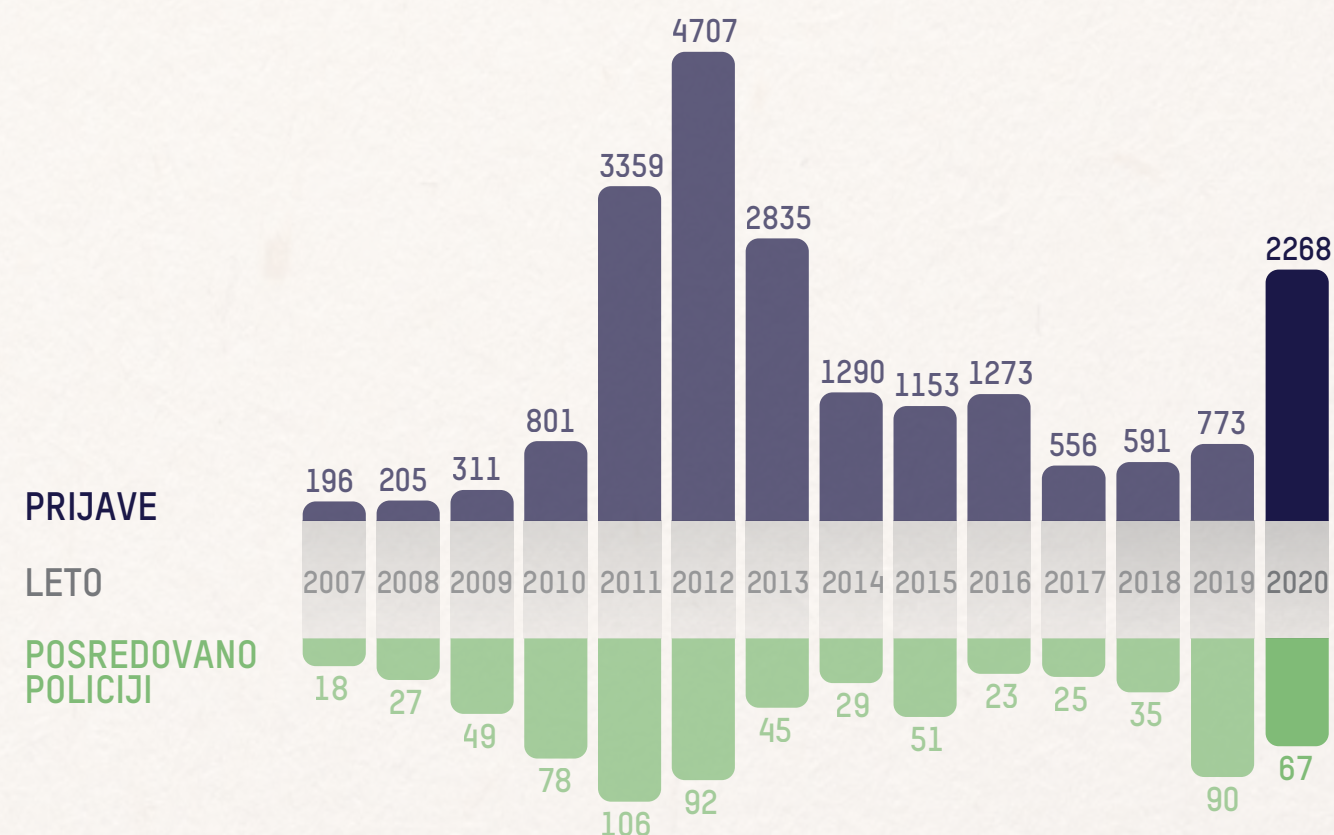
Končna odločitev o tem, ali posamezno ravnanje izpolnjuje znake kaznivosti, je pridržana sodiščem, ki sprejemajo odločitve upoštevajoč slovensko ustavo ter materialno in procesno zakonodajo s tega področja, poleg tega pa še vrsto dodatnih meril.

SOVRAŽNI GOVOR V LETU 2020



Na prijavno točko Spletno oko smo v letu 2020 prejeli 2268 prijav domnevnega sovražnega govora. Od tega smo pri 67 zapisih prepoznali sum nezakonitosti po 297. členu KZ-1 in jih v skladu s tem posredovali v nadaljnjo obravnavo na policijo. Iz tega je sledilo 29 kazenskih ovadb. Ob tem je v letu 2020 policija podala tudi devet kazenskih ovadb na osnovi prijav, ki jih je Spletno oko posredovalo še v letu 2019.

Trendi prijav sovražnega govora od 2007 do 2020



Število prejetih prijav sovražnega govora narašča od leta 2017, v lanskem letu pa se je v primerjavi z letom poprej kar potrojilo. Hkrati se je število primerov s prepoznanimi elementi kaznivega dejanja v lanskem letu nekoliko zmanjšalo (z 90 na 67).

Kategorije prejetih prijav spornega govora (n=2037)

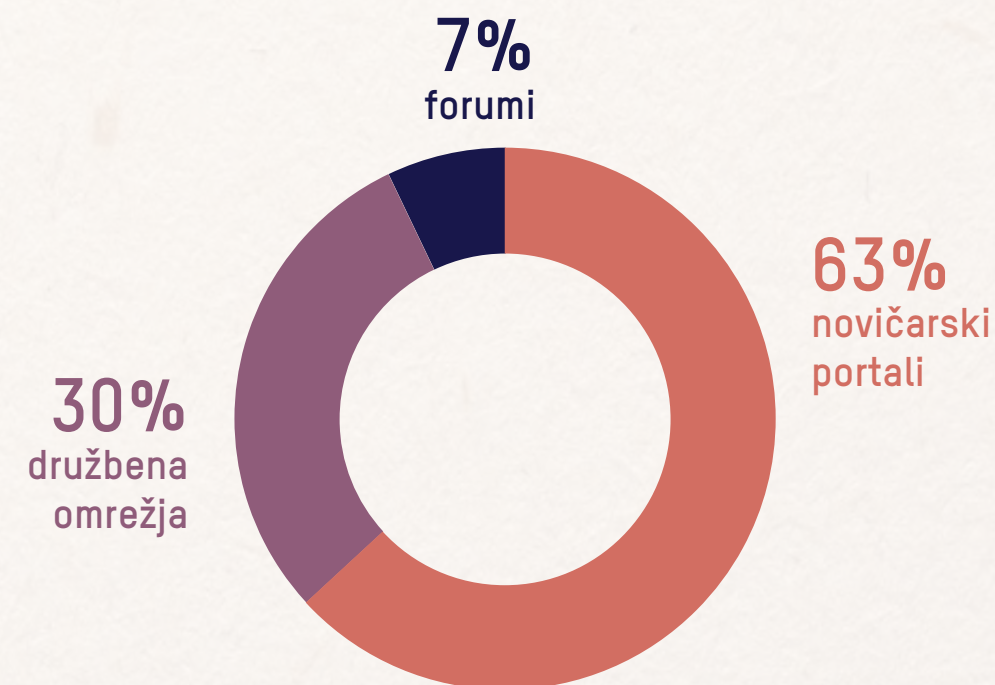
Kategorizirane so unikatne prijave z zadostnimi podatki za uvrstitev v specifično kategorijo



Med prejetimi prijavi potencialnega sovražnega govora na Spletno oko smo jih skoraj polovico prepoznali kot **žaljiv govor**, tretjina pa je bilo zapisov, uperjenih zoper **posebno varovane družbene skupine**, vendar brez zahtevanih elementov kaznivega dejanja po 297. členu Kazenskega zakonika.

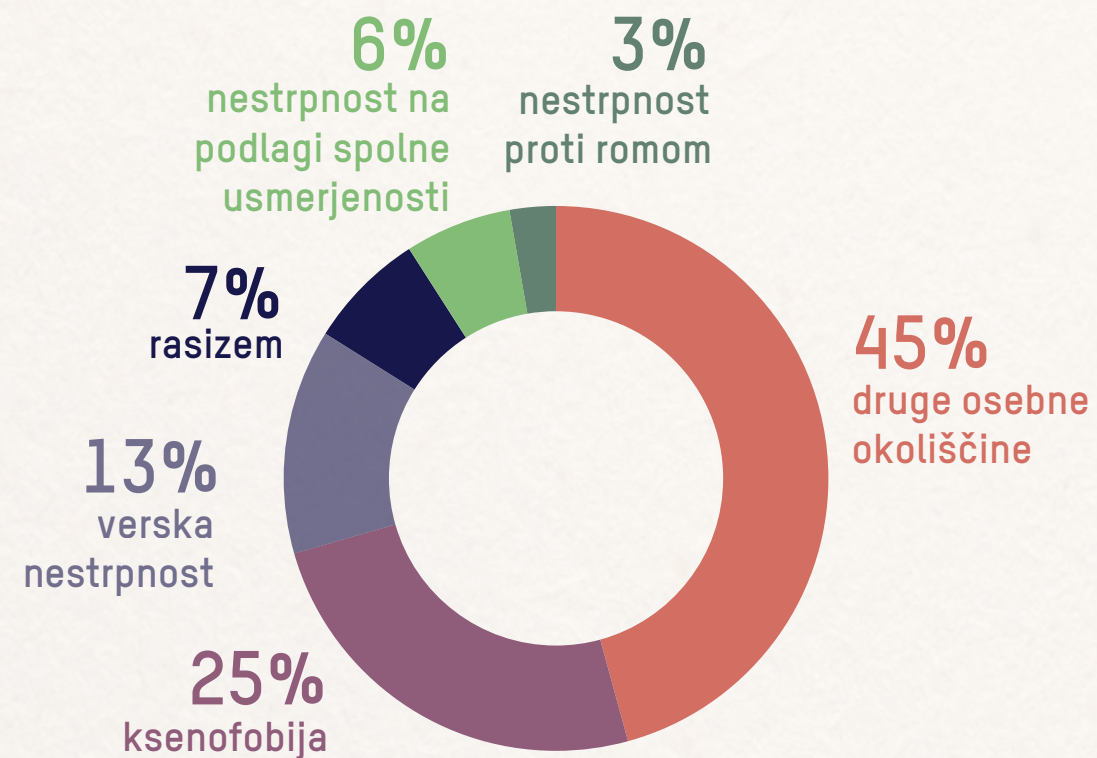
Opomba: Vsota deležev zaradi zaokroževanja ne znaša vedno 100 odstotkov.

Lokacije domnevno nezakonitega sovražnega govora (n=67)



Skoraj dve tretjini identificiranega sovražnega govora v letu 2020 sta bili objavljeni na **novičarskih portalih**, skoraj ena tretjina pa na **družbenih omrežjih** (Facebook, Youtube, Twitter ...). Sedem odstotkov je bilo sovražnega govora v objavah na forumih.

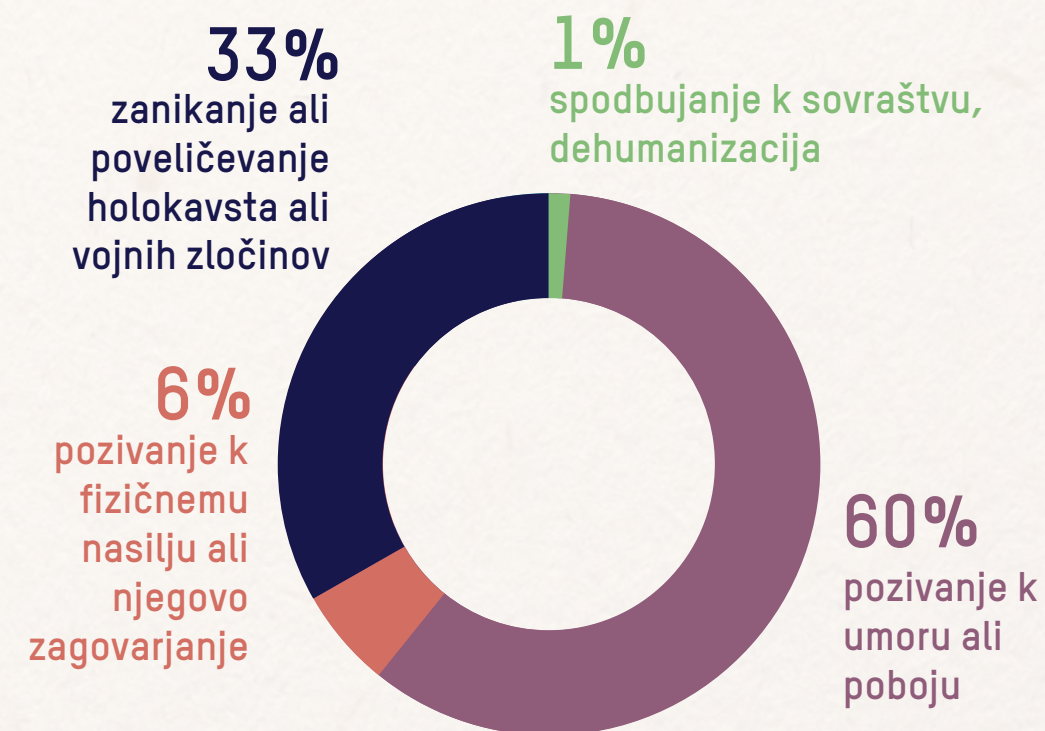
Kategorije domnevno nezakonitega sovražnega govora glede na žrtev (n=67)



V nasprotju s trendom preteklih let je največji delež domnevno nezakonitih primerov predstavljal sovražni govor **na podlagi drugih osebnih okoliščin**, konkretno je v tej kategoriji prevladoval sovražni govor na podlagi **političnega ozadja**. Primerov **ksenofobnega** sovražnega govora (kjer je prevladoval sovražni govor proti prebežnikom) je bila četrtnina, primerov sovražnega govora **na verski podlagi** pa 13 odstotkov.

Opomba: Vsota deležev zaradi zaokroževanja ne znaša vedno 100 odstotkov.

Kategorije domnevno nezakonitega sovražnega govora glede na vsebino (n=67)



Sovražni govor, ki smo ga posredovali na policijo, je bil večinoma izražen v najbolj skrajni obliki **spodbujanja ali pozivanja k umoru ali poboju celotne družbene skupine** (ali posameznikov na podlagi pripadnosti tem skupinam), kar je tudi pripomoglo k temu, da smo ga prepoznali kot **potencialno nezakonitega**. V tretjini primerov je sovražni govor vseboval **zanikanje ali povečevanje holokavsta ali vojnih zločinov**.

Prof. dr. Vasja Vehovar, vodja Centra za varnejši internet,
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede

Urša Valentič, koordinatorka projekta Spletno oko,
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede

Letno poročilo Spletno oko 2020

ISSN 2738-3482 (tiskana izdaja)
ISSN 2738-3490 (elektronska izdaja)

Avtorja: Urša Valentič in Andrej Motl, Center za varnejši internet, prijavna točka Spletno oko
Oblikovanje: Studio MIAO, OVER d.o.o.
Spletna izdaja

Junij 2020

Univerza v Ljubljani - Fakulteta za družbene vede,
Center za varnejši internet, Spletno oko,
Kardeljeva ploščad 5, 1000 Ljubljana
Kontakt: info@spletno-oko.si

Projekt Center za varnejši internet izvajajo Univerza v Ljubljani Fakulteta za družbene vede, Zavod Arnes, Zveza prijateljev mladine Slovenije in Zavod MISSS (Mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije), financirata pa ga Agencija HADEA pri Evropski komisiji (s 1.4.2021) in Ministrstvo za javno upravo, Uprava Republike Slovenije za informacijsko varnost.

Za to publikacijo je odgovoren izključno avtor. Evropska unija ne odgovarja za kakršnokoli morebitno uporabo v njej navedenih informacij.





Univerza v Ljubljani
Fakulteta *za družbene vede*



*Zveza Prijateljev
Mladine Slovenije*

arnes 

misss
skupnogi vladni informacijski sistem
Vladni informacijski sistem Slovenije



 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

 UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA INFORMACIJSKO VARNOST

